

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Égész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér. Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora I K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Itthon.

Oh, be jól esik, hogy itthon vagyok! Szivem csordultig tele van a viszontlátás örömeivel, lelkem a hazajáró álmok valóra vált színes képeivel.

Üdvözöllek kedves ideálom, te csodássszerű Székelyföld!

Éppen kerek harminchárom esztendeje múlt annak, hogy a sors messze sodort el innen. S habár honi földön éltem, mégis idegenben éreztem magamat. Te maradtál az én igaz hazám. Hazasíró lelkem mindig feléd szárnyalt, zengő bérceid, virágos völgyeid, vadregényes, zugó fenyeveseid közé.

Hazajöttem. Látom, érzem, hogy

Kicsi házunk tája,
Vén gesztenyefája
Szászorta-szebb nekem:
Mint mikor paloták,
Aranyos kupolák
Fénye játszik velem.

A pillangós rétnék,
Hullámzó vetésnek
Legkisebb virága:
Szebb, mint a parkoknak,
A virág tartóknak
Büszke pálmafája...

A gyermek- és ifjúkor boldog visszaemlékezései között dalos kedvem támad, lelkem újra éled, szebbnek tartom az életet...

Nem hallgathatom el azonban, hogy örömeim közé valami keserűség is vegyül. Itt-ott alig ismerek a szülőföld régi derűs képére. Mintha valami sorvasztó szél süvöltött volna végig rajta. Mintha népünk lelkében bizonyos fásultság állott volna be. Mintha beteg lenne: nem mesél, nem dalol. Pedig az erdő, a mező most is virágos... most is olyan szép, mint hajdan...

Nem, nem vagy beteg, édes székely népem, csak néma szenvedő. Az elpusztult, kopár mesgyék között imbolygó lélek... A balsors villámai csaptak földedre...

Ne csüggedj, édes székely nemzetem, Emeld fel egykor büszke lelkedet! Szíved, miként szép zengő bérceid, Ma is sok drága kincsét rejteget. Tebenned még az ősi vér kering, Egy szebb jövőért tenni kész erő. Lélekben, testben ép, erős fajod, Nem vagy beteg — csak néma szenvedő...

A pusztulás nyomán támadt keserved ne tegyen csüggedté. A balsors csak mestere legyen a szebb jövőért való küzdelemnek.

Eszesnek, okosnak, munkásnak mondanak az etnografusok. Petőfi lantján dicsőített vitéz nép

voltál a harcokban. Csüggedni nem szabad!

A munkát kezdjük legelől. Önmagunkban és másokban ne támasszunk olyan igényeket, melyek megakadályozzák az igazi székely testvériséget. *Egymás iránti szeretet és megértés a székely akció alapja.* Fogjunk kezét egymással, egymásért. Első sorban nekünk kell talpra állni.

A pap, a tanító, Isten és hazaszeretetében, a régi székely erények iránti hűségben nevelje az ifju nemzedéket. A jegyző parolázzék a néppel s vezesse őt a polgári kötelesség útján. A bíró felejtse a komaságot, a kovácsnak ne legyen fehér keze; aki nem dolgozik, ne egyék... Ahol rövid a kardunk — a spártai nő mondásaképpen — toldjuk meg egy lépéssel!

És most jöjjön a külső segítség. Nem alamizsnát koldulunk, hanem a köteles segítséget várjuk az anyaországtól, melynek oly nagy szolgálatokat tettünk századokon keresztül. *A mi ügyünk elsőrangú kérdés. Ezt meg kell oldani, mert e nélkül nem épül fel az egységes magyar nemzeti állam.* A székelység nélkül Erdély el van veszve...

Szállja meg a bűnbánó lélek azokat, kik szörnyű könnyelműséggel rontották meg a székelyföldi viszonyokat s kortes pénzen vásárolták meg a koldussá tett szegény nép erkölceit...

A székely nép letörése mások bűnének szomorú következménye. Azoké, akik hatalmi politikát üztek, de a néppel nem törődtek: pusztulni hagyták, kivándorlásra kényszerítették...

Hát ez az a keserűség, ami most az én örvendezésembe vegyül. De hittel érző szivem könnyeiben a szivárvány fölragyog. Bizom a székely népben!

A Béli Pálok, Körösi Csoma Sándorok, Mikes Kelemenek, Bod Péterek, Baróti Szabó Davidok, Gábor Áronok, Laborfalvi Rózák, Barabás Miklóssok, Orbán Balázsok, Bartha Miklóssok népe nem veszhet el!

Fülei Sz. Lajos.

A politikai helyzetről.

* Paktum szerint — nincs igazunk a vámszerződés ügyében, ezt beszéltek a Reichsrath folyosóin Bécsben. Hát aztán valaha adott-e igazat nekünk a — német? Nem. Mindig és mindenben ledisputálta

Magyarország jogait — a saját, őrző javára. Az osztrákok azt állítják, hogy a paktum szerint a mai állapotot még 11 esztendeig kell fentartanunk. Szó sem lehet arról, hogy a nemzeti kormány ilyen megfontolatlan paktumba belement volna. Itt csak hagyományos osztrák rosszindulat, cselszövés és bosszantásokkal való kibőjtölő taktika dolgozhatik. De azt az osztrákok is elismerik, hogy a király velünk van s a magyar kormányon van a sor, hogy alkalmas módon — orrbacsapja az osztrákokot.

* **Dutye lá dráku!** Ezt a szálló igeszzerűen elterjedt oláh kivánságot mondotta egyik képviselő az ország-házában okvetetlenkedő nemzetiségi szónoknak. Nem csoda, hiszen a tulzó uraságok külön államot akarnának maguk részére a magyar államban. Ezt igazolja feliratuk és igazgatóskodó viselkedésük is. Goldis László nem akar kevesebbet, mint oláh, tót, szerb középiskolákat államköltségen. Sulyos sérelemnek tartja, hogy a nemzetiségi iskolákban a magyar nyelvet is taníttatni akarják. S végül szemünkbe vágja, hogy: A magyaroknak se tetszett, mikor német nyelvet akartak rájuk erőszakolni. És ezek után még azt meri állítani, hogy ők (az ilyen nemzetiségek) jó hazafiak és hiven ragaszkodnak a hazához. Meg kell állapítanunk, hogy Goldis ur a magyar országgyűlésen mondott ilyeneket és nem dobták ki, hanem szépen, loyálisan megmagyarázták neki, Deák Ferenc 1868-iki beszédéből, hogy Magyarországon nemzetiségek képviselői nincsenek, csak az országnak vannak képviselői. És ez az igazság. Romániában magyar képviselők nem ülnek az országgyűlésen. Pedig — fájdalom — ott is laknak magyarok. Hanem ők, a tulzók másképp magyarázzák képzelt jussukat. Ők Dákóromániát szeretnének, amely Románia határát kiterjeszti a Dnyesztertől a Tiszáig, a Pindustól a Kárpátokig. Ilyen eszmék után ne várjanak tőlünk a tulzók más kivánságot: Dutye lá dráku! (Vigyen el az ördög!)

* **Készüljünk az önálló vámterületre.** Ezt kívánja Eber Antal függetlenségi képviselő. Követeli, hogy már most, az Ausztriával kötendő kereskedelmi szerződésnél garanciát kössünk ki arra, hogy 1915-ben, legkésőbb azonban 1917-ben az önálló vámterület tényleg életbe lép; ennek előkészítésére pedig az önálló magyar bankot már előzőleg létesítsük. Jobb is, ha egyszer immár alaposan hozzálátunk önállósításunk feltételeihez és gyakorlatilag állunk a dolog

mellé, mert bürokratizmussal még soha sem aratták le a határt.

* **A legyek kipusztítását** csak álca-alakjukban lehet nyers olajjal eszközölni. Egyetlen légyből hat nemzedék mulva százmilliárdnál is több rovar származhatik. Ehhez hasonló szaporodás mutatkozott a darabont-kormány idejében is a nemzet jogait tipró söpredék-népség között. A „Martin” tizezer frankos jutalmat tűzött ki azon problema legjobb megoldására, mikép lehet a legyeket legalaposabban kipusztítani. Hazánk politikai legyeinek teljes kipusztítására maga az országgyűlés hivatott. Fejérváryék vád alá helyezésével kapcsolatosan olyan határozatot kell hozni, mely örök időkre megbélyegzi az alkotmány ellen elkövetett merényletek szerzőit és a hazafiúi kötelességükről elfeledkezett osztrák bérencéket. Ez van olyan fontos, mint a legyek kipusztítására indult akció. Amint a legyekről undorodunk, ha szemtelenkednek, épen oly undorítóak azok a hitvány férgek, a melyek hazánk szabadságának, függetlenségének gyökerét oly hosszú időig rágták és rágatják...

* **A közlekedési bizottság** csütörtökön Andrassy Géza gróf elnöklete alatt ülésezett. Sztéryni József államtitkár képviselte a kormányt. Mindenféle kiépítendő vasutvonalat sürgettek. Sümegi Vilmos székelyföldi képviselő a székely vasutak kiépítését sürgeti. Hibáztatja, hogy csak a Csikszereda—Gyergyószentmiklós és Szászrégen—Déda közötti utvonalat építik ki, míg Déda és Gyergyószentmiklós között való kiépítésről most még nem is beszélnek. Gazdasági és kulturális szempontból fontosnak tartja ezen vonal sürgős kiépítését s kérdi, hogy az építés alatt álló vonalakat mikor adják át a forgalomnak? Gyergyószentmiklós és Déda között mikor kezdik meg az építést? Sztéryni államtitkár 1908-ra tette a terminust. Hát a kolozsvár—marosvásárhely—székelyudvarhely—sepsiszentgyörgy—konstancai vasutvonal, mely az egész Székelyföldnek létérdeke, mikor épül ki? Ezt természetesen egyetlen képviselő sem kérdezte. Hiszen a közlekedési bizottságba Sümegin kívül más székelyföldi képviselő nincs benne. Reméljük azonban, hogy a plenáris ülésen a mi honatyáink is szót emelnek — ha ott lesznek az országgyűlésen...

* **Megdrágul a hus,** mert Goluchowski ur ismét intrikál. Arról van ugyanis szó, hogy Szerbia 27 millió korona értékű vasuti megrendelést akart eszközölni Magyarországon, magyar gyáraknál. Tudo-

mására jutott ez a külügyminiszternek, aki azzal a határozott követkelessel lépett föl a szerb kormány-nál, hogy az új vasuti megrendeléseket ne nálunk, hanem Ausztriában bonyolítsa le Szerbia. Állítólag ebből kifolyólag történt a határzárlat. A magyar minisztertanács pedig foglalkozott az ügyvel és hozzájárult a szerb határ elzárásához. A földművelési miniszter megtiltotta, e hó 7-től kezdve a Szerbiából származó friss és elkészített husnak, élő és leölt baromfinak behozatalát és átvitelét — állategészségügyi okokból. A hangulat Szerbiában nagyon harcias. Az összes szerb vámhivatalok utasítást kaptak, hogy a szerb autonóm vámtarifát alkalmazzák a magyar osztrák vámterületről érkező árukkal szemben.

A lefölezött tej, mint emberi táplálék.

Nálunk — sajnos — az elöitételeket nehéz leküzdeni, különösen ott és akkor, amikor mindég akadnak felületes emberek, akik ahelyett, hogy alkotnának, rombolnak vagy keresik a kákan is a csomót.

Többször hallottuk már, hogy tejszövetkezeteink nyáron a sovány tejet kellőleg nem tudják értékesíteni és még többször hallottuk azt, hogy valósággal lebeszéljük a szegény népet, hogy ne vegyék meg a lefölezött tejet, mert az moslék, mert az nem tápláló stb. stb. ... pedig éppen az ellenkezője áll. Jól tennék a községek vezető emberei, ha a népet felvilágosítanák, hogy a mai nagy drágaság mellett reájuk nézve valóságos áldás lenne az, ha mint élelmi cikket használnák fel a sovány tejet, mert ha ilyen irányban szegény népünk kellőképpen felvilágosítva lesz, akkor nagyobb mértékben és állandóan fogja igénybe venni a lefölezött tejet, mint élelmi cikket és ez esetben ezt a tejszövetkezetek literenként 2 fillér helyett 4 fillérrel értékesíthetnék, amely körülmény viszont azt ered-

ményezné, hogy a teljes tejért 2 fillérrel többet lehetne fizetni, ami tejjgazdaságunkat nagyban emelhetné.

Nagy haszonnal felhasználható, illetve értékesíthető a sovány tej, kenyér és kalács sütésre is, amennyiben jóízűvé teszi azt és tápláló értékét nagyban emeli.

A mint tudjuk a lefölezött tej sok fehérjeféle tápláló anyagot tartalmaz, a nagy mennyiségű sajtanyagon, cukron és kevés zsíron kívül. De azt is tudjuk, hogy a fehérjeféle tápláló anyag a legfontosabb és legértékesebb az összes tápláló anyagok közt; ez gyarapítja a vért, erősíti az izmokat és így a legnehezebb munkára is képessé teszi az embert.

Vizsgálatok alapján egy kgr csont nélküli közepminőségű hus körülbelül 200 gramm fehérjét és 20 gramm zsírt tartalmaz, a többi anyagok, — azt lehet mondani, hogy majdnem értéktelenek a táplálkozás szempontjából. Tehát ha egy kiló gramm húst 100 fillérjével fizetjük, akkor abból a 200 gramm fehérjére 90 fillér esik, mert az 50 gramm zsír értéke 10 fillér. Ezek szerint egy gramm fehérjének az értéke hattized fillér.

A lefölezött tejben lévő fehérje éppen olyan tápláló, mint a husban lévő fehérje, tehát itt is egy gramm fehérje hattized fillér értéket képvisel.

Egy liter lefölezött tejben 6 gramm fehérje van, tehát egy liter sovány tej fehérje 3 egész és hattized fillért képvisel. Pontos kiszámítások szerint a sovány tejben lévő egyéb tápláló anyagok, mint a sajt és cukor-anyag legalább is ugyanannyi értéket képeznek, mint a fehérje és így egy liter tej valóságos táplálék értéke 7 egész és kéttized fillért képvisel és ha azt a tejszövetkezetek átlag 4 fillérrel bocsátanak a szegény nép rendelkezésére és ha azt a szegény néppel megkedveltetnék, akkor közel 50 százalékkal olcsóbban jutnának oly tápláló anyagokhoz, mely gyarapítja a vért, erő-

síti az izmokat és képesíti a legnehezebb munkára.

Ezek alapján bátran mondhatjuk, hogy a lefölezött tej nagyon olcsó és tápláló élelmiszert képez.

Üdvös és hasznos dolog lenne mindenütt, a hol tejjgazdaság van, mindezekről a népet felvilágosítani, hogy könnyebben viselhesék a megélhetéssel járó súlyos terheket.

KÜLÖNFÉLÉK.

Vadregényes tájon.

Vadregényes tájon
Elmerengve járok.
Boldog gyermek-évek,
Régi szép emlékek,
Utjára találok.

Behintik utamat
Sok tarka viréggal,
Gyógyítják szívemet,
Élesztik hitemet,
Édes mosolygással.

Patak, erdőzugás
Beszélgetni kezdnek :
— Tündérek regéit,
Aranyos meséit —
A bohó gyermeknek.

Most egy kakuk madár
A lomb között rebben —
A megjósolt évek
Hej, de eltélenek !
Szívem összerezzen ...

Jósolj még kis madár,
Hogy pár évet érjek.
Legyen időm annyi :
Legalább meghalni
Ide vissza térjek ...

Fülei Sz. Lajos.

— **Olvasóinkhoz** Az új évnegyed kezdetén, hálás szívvel mondunk köszönetet előfizetőink díszes táborának s mindazoknak, kik lapunkat bármely oldalról szíves pártfogásukban részesítették. Ezt tenni annál is inkább kedves kötelességünknek ismerjük, mert nagybecsű támogatásukból merítettünk mindenkor erőt ahhoz a nagy és kitartó munkához, melylyel megküzdni, hazafias feladatunknak tartottuk. A „Székely-Udvarhely“ politikai programja nemcsak városunk és vármegyénk, de kivétel nélkül — az egész Székely-

földön a 48-as Kossuth-párt győzelmével együtt győzött s végtelen győzelmeinkre szolgál, hogy ebben a fényes győzelemben a „Székely-Udvarhely“-nek is része van. Jóleséssel megállapíthatjuk, hogy bár egyelőre — az ország függetlenségét, önállóságát tekintve, vállalt kormányprogram megvalósításáig — névlegesnek is tünik fel a győzelem, nagy a reményünk, hogy a personal unio előbb-utóbb bekövetkezik. A „Székely-Udvarhely“ évtizedes multját becsületes munkásság teszi értékessé, amelyet a közelebbi nemzeti küzdelemben tanúsított bátor, egyenes szókimondásával, a politikai ferde kinövésékel kiméletlen, de mindenkor igazságos ostromozásával még csak erősített. Az elmúlt korszak által korrumpált társadalom felfrissítése állami, nemzeti közszükséglet. Ezen a téren is megtettük kellemetlen kötelességünket. Nem is maradt el a visszahatás. Sokszor a felpiszkált hangyaboly izgatott türelmetlenséggel futkosott ide-oda és mindannyiszor pereatot kiáltottak fejünkre. Kossuth Ferenc, pártunk vezére, vasgyűrűt lát, melylyel Ausztria Magyarországot behálózni akarja. Körülöttünk is van egy falanksz, mely igazságos, leplezetlen szókimondásunkért — ellenünk harcol. Ausztria belátja, hogy Magyarországot megfojtani nem tudja. Ami ellenségeink is számot vetettek ezzel. De azért, ha megfojtani épen nem tudnak, ahol csak tehetik, ártnak nekünk néha még politikai barátaink útján is. Ebből látható, hogy a közéleti munkálkodás sok tövist terem. A fegyverünk azonban továbbra is az igazságos eljárás lesz. Amely tudvalevőleg veszélyes utitárs ugyan, de a bátor küzdőt előbb-utóbb diadalhoz juttatja. Ha tehát m. t. olvasóink ezen intenciókat helyeselik, ezekben erősíteni kívánnak, kérjük jövőre is támogatásukat. Mi nem lankadunk. Megalkuvást, klikk-uralmat nem ismerünk. Aki ezt szereti és a székely nép boldogulását elő-

A „SZEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irtá: Cennert János, ford. Balásy Dénes.

(43. folytatás.)

A jobbágy birtokok szabad eladásának a földesurak a magok részéről iparkodtak lehetőleg gátat vetni. 1632-ben a többi közt ezt határozza az országgyűlés. Minthogy a Székelyföldön némelyek szegény nemesek jobbágyaitól házakat, telkeket vásároltak, mostantól fogva 500 ft. büntetés alatt senki örökös jószágot jobbágytól vásárolni nem merjen.¹¹⁶ A vármegyei szokás jog tehát e ponton is kezdett terjedni a székelyek közt. Az approbátákba ez a cikkely oly módosítással vétetett föl, hogy efféle adás-vevés a földesur belegyezése nélkül 500 ft. büntetés terhe alatt meg nem történhetik.¹¹⁷ Eme közönséges jobbágyoknak el- és kiengedési módja ugyanaz volt és maradt, ami 1633- és 1634-ben az ősjobbágyokra nézve állapított volt meg kötelezőleg; a panaszosnak t. i. a széki törvényezék előtt kellett érvényesíteni jussát és jog igényeit be kellett bizonyítani (1723).¹¹⁸ Igaz ugyan, hogy 1624—1632-ig másféle volt az eljárás mód,¹¹⁹ legalább egy ideig, de hát az 1623-iki végzés megint hatályba lépett. A fejedelem ugyanis az egyszer eladományozott és magánbirtokba lévő

jobbágyot nem emelhetette a nemesi rendbe, mielőtt azt az illető földesur szabadon nem bocsátotta. Az 1597-iki évnek ez a határozata a régi viszonyok visszaállítása után is még a 17. században is jogérvényes volt s az approbátákba fölvetett.¹²⁰

Ezek a jobbágyok egyébként a földesuraikkal szemben szokásos jobbágyi terheket hordozták mind. Hogy földesuraiknál hetenként bizonyos napokon dolgoztak. Bethlen Gábor említi 1622-iki országgyűlési előterjesztésében és ki van az mondva 1623-ban is az ősjobbágyokról szóló rendelkezésekben. De vannak másnemű oklevél szerű bizonyítékok is. 1640-ben Gábor András, csiki darabont, jobbágyoknak áll adósságai miatt feleségével együtt s kötelezik magukat, hogy a meddig élnek, földesuraknak hetenként egy napot dolgoznak; Gábor András még hadba menni is késznek nyilatkozik. De ha sikerülne mégis a földesurnak őt a hadi szolgálattól megszabadítani, akkor hetenként 2 napot is dolgoznék neki.¹²¹ Ugy látszik, hogy egyik-másik jobbágy a körülmények szerint több kevesebb időre kötelezte magát; csak hogy hát a legkisebb vagy legnagyobb munkaidő, a mit tenni kellett, sehol sincs valamely törvény által megállapítva, hogy tizedet is fizettek a jobbágyok földesuraiknak, abból látjuk, hogy 1671-ben Béli Pálnak

Bodolán 2964 kalongya saját gabonáján kívül még 584 kalongya tizede búzája is vagyon; egyébként jobbágyai vetnek neki őszi búzát is.¹²² Voltak jobbágyok aztán, kik tartozásaikat pénzben rótták le. Így Csicsóban megbizta Petki János udvarbíróját, hogy hajtsa be „az ő summáját a künnlévő jobbágyoktól.“

Az ilyen jobbágyok a községen kívül vagy távol laktak s birtokaik terjedelme szerint kisebb vagy nagyobb sommát tartoztak fizetni. A bent a faluban lakóknak családonként 16 frtot s egy porcio fagygyut vagy hájat kellett adniok.¹²³ Petki utasítása udvarbírójához némileg érdekes világot vet az ur és jobbágy viszonyára: Az udvarbíró ne hogy valakitől megvesztegetesse magát, hanem minden jobbágyot egyaránt hívjon szolgálni. Csukassa be az engedetlen s arról őt tudósítsa. De aztán ügyeljen, nehogy a jobbágyok éppen miatta szökjenek meg; ne üsse-verte őket, ne huzza-vonja, mert a jobbágyok főleg ezért szöknek meg, nem a munka miatt. Ha nagyobb utra kell őket küldeni, szerre-sorra küldje, ne csupán egyesekeket, hogy egyformán viseljük a terüt.¹²⁴ A jobbágyok szolgálmányairól rendszeres és pontos adatok nem közölhetők, mert nincsenek, de az idáig elősoroltak mégis nyujtanak némi tájékoztatást, mely szerint a székely állapotok e tekintetben is mind

inkább illeszkedtek a vármegyei viszonyokhoz.

Az adófizetés kötelezettsége, a mely 1622-ben törvényileg szabályoztatott volt, hogy ez a kötelezettség vajjon az 1614 után jobbágyokká váltakra nézve is, mint szabályszerű teher egészen 1660-ig hatályban, vajjon érvényben maradt-e, azt eldönteni biztosan nem lehet.

E pontra nézve nincs semmi utalás az országgyűlési végzéseken, meghagyásokban, vagy rendeletekben. Minthogy pedig úgy a székelyföldi, mint a vármegyei jobbágyokra kivetett adó 1660 után rendszeres és szabályszerűen említették, azt kell hinnünk és felténnünk, hogy az az országgyűlési határozat, mely szerint az 1614 után jobbágyá lettek adóval rovattak meg, csak a papíron maradt és nem foganatosított. Igen jellemző az országgyűlési cikkek erre vonatkozó hallgatása, mert hát méltán elvárhatnók, ha már alkotmányosan jártak volna el, hogy az 1622-iki országgyűlési végzést hatályon kívül helyezték.

A jobbágyok, mint ilyenek tagjai voltak és maradtak azután is a faluközösségnek, annak jogaiban és kötelességeiben osztoztak. Kaptak osztó földet,¹²⁵ kaptak rét-részt is s úgy élvezték többé-kevésbé a községi erdőt és legelőt, mint a többi szabadok.

Ezen jobbágyokon kívül, a kik

segíteni ohajtja — kövessen. A „Székely-Udvarhely” előfizetési feltételei lapunk homlokzatán olvashatók. Tisztelettel kérjük az előfizetések szíves megújítását és a hátralékok kiegyenlítését. A „Székely-Udvarhely” jubileumára Demeter Dénes által írt és Kertész Albertné F. Lujza által megzenésített, igen kellemes melódiájú zenedarabot, most belépő új előfizetőink is megkapják.

— **Székely hazánkfiai** egyre-másra érkeznek haza az ország különböző részeiből — nyári pihenőre Hiába! Mindenütt jó lehet, de legjobb idehaza. Multkor érkezett haza Gyarmathy Ferenc kir. járásbíró Nagysinkről E hét n jöttek meg Balássy Dénes tanár, Császár Dénes kultuszminiszteri s. hivatali igazgató és Fülei-Szántó Lajos postatakarékpénztári számvizsgáló, a «Székely-Udvarhely» főmunkatársa Budapestről. Szívesen üdvözljük itthon.

— **Uj mise.** András József, a helybeli róm. kath. főgimnázium volt növendéke f. hó 2-án mutatta be első szentmiseáldozatát Tibódon nagy ünnepséggel. A manuduktori tisztet Gróf Mikes János főesperesplebános végezte, ünnepi szónok pedig Péterffy Lőrinc székelyszenttamási lelkész volt. A szentmise végével ebédre gyűlt az előkelő tagokból álló vendégség, melyen a házigazda, Szabó Gábor családján kívül jelen voltak: Szabó Istvánné, Gróf Mikes János, dr. Török Albert ny. főispán, dr. Damokos Andor alispán, dr. Demeter Lőrinc főszolgabíró, Szabó István, Soó Gáspár gimn. igazgató, Tamás Albert tanár, Bajna Ferenc szentszéki tanácsos, Péterffy Lőrinc plebános, dr. Török Pál ügyvéd, Sebesi János megyei aljegyző, Peterffy István, Derzsi Lajos ujmisés, Lakatos Gáspár, Léstyán József, Gáspár Béla, László Imre papnövendékek, György Jeremiás körjegyző, Gyuresovecz Károly, Bálint Károly, László Dénes, Antal János tanítók és György Dé-

magánszemély birtokában voltak, léteztek kincstári jobbágyságok is, akik az udvarhelyi váré voltak. Bizonyos, hogy 1601-ben minden hajdani kincstári jobbágy legnagyobb részt szabadon bocsátott. De már 1601 után mindjárt nem csekély számu szabados, akik a hadi szolgálat alól menekültek, büntetésből jobbágyságba tettek megint és kényszerítették őket, hogy az udvarhelyi várföldéken kincstári jobbágyság gyanánt szolgáljanak. Már 1609-ben Báthori Gábor egy kommisszió útján rendeletileg tette kincstári jobbágyokká, a kik birtokuk tulajdonjogát a mit bizonyítani igen nehéz volt, kimutatni nem tudták.¹²⁶ 1614-ben pedig Bethlen Gábor, azokra a székelyekre nézve, a kik hadi kötelezettségeiknek nem tettek eleget, elrendelte, megparancsolta, hogy a kincstári jobbágyságok rendjébe tésenek.¹²⁷ E rendelet alapján többen kerültek aztán jobbágyságba megint, vagy pedig egyeseknek eladományoztattak. 1621-ben pl. két ilyen kincstári jobbágyot adományoz Bethlen G. egy nemesnek jobbágyul.¹²⁸ 1644-ben Udvarhely várának még 95 jobbágya van; ezek közül 9 darabontnak, 1 két darabontnak van nevezve. Volt ezen kívül a várnak még akkor több jószág, erdeje, nemesi telke s egyéb örökölt birtoka is.¹²⁹ Többnyire ragadományok.

(Folyt. köv.)

nes tanárjelölt. Ebéd közben egymás után hangzottak el az ékeesebbnél ékeesebb pohárköszöntők: az új misés a kegyelmes Püspök urat, gróf Mikes János az új misést, Soó Gáspár a házigazda családját és Török Albertet, Bajna Ferenc az új misés szülőit, Péterffy Lőrinc gróf Mikes Jánost, Török Albert az alispánt, Tamás Albert Péterffy Lőrincet, Soó Gáspár a főszolgabírót, Péterffy Lőrinc Soó Gáspár és Tamás Albertet, mint tanárait, az alispán Szabó Istvánnét, Péterffy Lőrinc Szabó Istvánt, Tamás Albert a főszolgabírót éltette. Ebéd végével a vendégek az új miséstől bucsut véve s neki új pályáján sok kegyelmet és boldogságot kívánva, széjoszlottak.

— **Kormánysegély a földmiveseknek.** Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, melyben utalással arra a körülményre, hogy a kormány, tekintettel azon földmivesek sorsára, akik szegénységüknél fogva semmi önálló gazdálkodáshoz nem kezdhetnek, legközelebb kormánysegélyt óhajt kiosztani Felhívja a törvényhatóságokat, hogy terjeszszék fel azon földmivesek névsorát, akik ez állami támogatásra első sorban igényt tarthatnak.

— **Ismerkedő estély Homoród-fürdőn.** Mai napon (július 8.) lesz az első ismerkedő zeneestély, amelyre sokan fognak kirándulni városunkból is, — mert 20 család van ott, akik várják itthonmaradt szeretteiket! Ugyanakkor készítik el a mulatságok és kirándulások tervezetét és szervezik a szűkebb körü bizottságokat is. Értesülésünk szerint július 22-re gyermek-estélyt, 29-re pedig műsoros Anna-bált terveznek. Jó volna, ha aznap református Isten-tiszteletet tartanának, hisz a mult nyáron se volt. Ugy tudjuk, hogy lesz egy pár kirándulás is Szentkeresztbányára és Kéruly vidékére. A vendéglői ellátás és kiszolgálás, ezidőszerint kielégítő; a fürdő igazgató orvosa pedig elég agilis ifju ember, akitől sok jót lehet várni. Üres lakást már alig lehet kapni és a vendégek tömegesen érkeznek; de a berendezés, fölszerelés maradt a régi és így felszólalásunk kiáltó szó maradt, pedig kár ezért a természet áldotta kedves helyért! Hát reméljünk!

— **Székely háziipari kiállítás és vásár Székelyudvarhelyt.** Évek óta fontolgatják az illetékes körök, hogyan lehetne a székely nép hajdan oly virágzó háziiparát új életre kelteni. Zöld János helybeli agilis kereskedőnk, a Szenkovits János utóda előkelő férfi és női divatárú cég főnöke is foglalkozott ezzel a fontos kérdéssel — gyakorlati szempontból. Még a tulipános korszak előtt megrendeléseket eszközölt a székely asszonyoknál és így igen sok korona itthon maradt — munkabér fejében. Most egy lépéssel tovább megy megkezdett akciójában. Össze-gyűjti vármegyénkből mindazon háziipari készítményeket, melyek ugy helyben, mint különösen az idegenforgalom folytán országos eladásra is számot tarthatnak. Felhívjuk tehát a vármegye papjait, tanítóit s mindazokat, akik székely népünk előhaladása iránt érdeklődnek, figyelmeztessék, adjanak utbaigazítást a szé-

kely háziipari cikkek előállítására képes egyéneknek, hogy készítményeiket a Szenkovits János utóda céghez Székelyudvarhelyt mutassák be. Az összes háziipari készítményekből kiállítás' és vásárt rendez a nevezett cég Székelyudvarhelyt s e célra immár külön üzleti helyiséggel is rendelkezik. Bejelentések az áruk bemutatása mellett folyó hó 20-ikáig eszközölhetők. Ha a kellő érdeklődés meglesz, ugy a készítő, mint az illetékes tényezők részéről, a cég állandósítani kívánja a székelyföldi háziipari készítmények kiállítását és kivitelre való eladását.

— **Áthelyezés.** A vallás és közoktatásügyi miniszter Balogh Róza mehalai állami elemi iskolai tanítónőt — kit a darabont-kormány idejében Székelykeresztúrról évközben áthelyeztek volt — a vargyasi állami elemi iskolához vármegyénkbe visszahelyezte.

— **Udvarhelyvármegye központi választmánya** az 1907 évre érvényes választójogosultak ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólalások és észrevételek elbírálása végett folyó hó 12-én (csütörtökön) délelőtt 10 órakor a vármegyeház kistanácsstermében ülést tart. Erről érdekelteket ez uton is azzal értesítjük, hogy az ülésen megjelenni és érdekeiket védelmezni jogosultak.

— **Templomépítés.** Városunkban megkezdették az unitárius templom építését, melyet Fekete Béni építész 42000 koronáért vállalt el. Az alapkövetétele folyó hó 3-án történt, mely alkalommal Vári Albert lelkész imát mondott. Az építés serényen folyik. Vállalkozó folyó évi október 15-ig fedél alá köteles hozni.

— **Székely-tanoncok elhelyezése.** A székely fiúk ipari elhelyezése ez évben július 25 és augusztus 7-ike közötti időben történik meg, a következő helyeken és időben: Nyárad-szeredában július 25-én reggel 9 órakor a főszolgabíróságnál, Marosvásárhelyt július 26-án reggel 9 órakor a vármegyeházánál, Sepsiszentgyörgyön július 27-én reggel 8 órakor a vármegyeházánál, Kézdivásárhelyt július 28-án reggel 8 órakor a főszolgabíróságnál, Csikszeredában július 30-án reggel 8 órakor a vármegyeházánál, Gyergyószentmiklóson július 31-én reggel 9 órakor a főszolgabíróságnál, Székelyudvarhelyt augusztus 6-án d. e. 10 órakor a vármegyeházánál, Székelykeresztúron augusztus 7-én reggel 9 órakor a főszolgabíróságnál. Felvételre jelentkezhetnek 13 évet betöltött és legalább 4 elemi osztályt végzett egészséges fiúk. Az elhelyezést kereső fiúk szülőikkel vagy gyámjukkal jelejenek meg s vigyék magukkal, vagy a vármegye főispánjának előre küldjék el az iskolai bizonyítványt. Ezuttal csak magán ipari műhelyekbe és ipari szakiskolákba lesz elhelyezés. Ipari szakiskolába csak azok léphetnek, kik legalább 2 gimnáziumi vagy polgári iskolai osztályt végeztek. Helybeli iparosoknak és kereskedőknek figyelmébe ajánljuk a tanoncelhelyezést.

— **Az adókövetés** javában foly vármegyénk területén. A III. o. kereseti adó, bányaadó, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesület adóinak bizottsági tárgya-

lását június 25-én megkezdették s immár tizennégy csoport közéjei részéről befejezték. Holnap ismét folytatják az adókövetést. E hó 17-ig a községekkel végeznek s 18-án (szerdán) Székelyudvarhely város adókövetései kezdődnek. A kir. pénzügyigazgatóság képviselőjében Szarka Tivadar kir. pénzügyi titkár vesz részt a tárgyalásokon.

— **Irigység miatt — halál.** Régi bevett szokása a legényeknek, hogy halálra keresik, aki az ő kiválasztottukkal táncolni mer. Farkas Mihály 27 éves száldobosi legény e hó 1-én Bardoczon megtáncoltatott egy leányt. Mindössze ennyi büne volt, de elég arra, hogy halálfia legyen. Gyanu szerint — Benkő József egy fával főbeütötte. Az erős testalkatu legény ezt föl sem véve, gyalog hazament Száldobosra s mintha semmi nem történt volna, lefeküdt a padlásra. A gondos édesanyának rossz sejtelve támadt. Észrevette, hogy baja van a fiának. Orvost hivatott, aki agyvelőgyuladást állapított meg. Farkas ekkor sem szólt a vele történt esetről. Az ütést követőleg ugy 12 óra mulva pedig meghalt. Ekkor az orvos is konstataulta, hogy az ütés következtében pusztult el Farkas Mihály. A törvényszéki boncolásnál kitűt, hogy a bal halántékára kapta az ütést, ettől koponyája megrepedt mely az agyüteret átvágta. Agyvérzés következett és így állott be halála. Jellemző, hogy Farkas bántalmazását — szegényérzetében nem vallotta be. Erős legény volt, restellette, hogy ötet valaki bántani merte. Temetése nagy részvét mellett történt meg s mindenki sajnálja a derék, becsületes fiu szerencsétlen halálát.

— **Pályázat** A helybeli kir. pénzügyigazgatóságnál számgyakornoki állás van üresedésben.

— **Ösztöndíjas tanulók.** A ref. kollegium Kis-bizottság Dr. Bodolla Gábor gondnok elnöklésével július 3-ikán tartotta meg ez évi ülését. E bizottság a végrendelet értelmében minden évben 50 ép testü és székely származásu kollegiumi tanulót nevez az alapítvány élvezésére a jó viseletü és jó előmenetelü fiúk közül, a kik aztán fejenként 50 koronát kapnak. A bizottságban a vármegye részéről Dr. Damokos Andor alispán, Ádám Albert főjegyző, Szabó Gábor első aljegyző, a kollegium részéről Gönczi Lajos igazgató, Kovács Dániel és Biró Sándor tanárok vettek részt. A kinevezett, illetőleg továbbra is meghagyott tanulók ezek: Demeter Zoltán, Dénes János, Gönczi Gábor, Kovács Gábor, Musnay László, Szabó Károly, Szarka Zoltán, Székely Zoltán (VIII. o.) Benedek Gyula, Gönczi Lajos, Fakó Dénes, Jakabfi József, Kassay F. Béla, Kerestély János, Konsza Samu, Sándor Ferenc (VII. o.) Benedek Aladár, Doros György, Gyarmathy Dezső, Herczeg Lajos, Karácsony Sándor, Kiss István, László Endre, Szabó Zoltán (VI. o.) Bartha Zoltán, Bedő Sándor, Biró Endre, Borbáth Samu, Gábos István, Gönczi László, Fakó Ferenc, Keresztes Károly, Kovács Jenő, Lengyel Gyula, Pálffy László, Varga Ferenc (V. o.) Benedek András, Benke Ferenc, Bokor

Lajos, Kassay F. Gyula, Kovács Elek, Kovács Ferenc, Molnár Károly, Olasz Mihály, Palló Imre, Szabó Gábor (IV. o.) Fosztó György, Gál Dénes, Nagy István és Solymossy István (III. o.)

— **A Tulipánkert-Szövetség központi elnöksége** meggyőződve arról, hogy napról-napra szaporodik azon ünnepélyek és mulatságok száma, amelyek lelkes felhívásokban hirdetik, hogy a Tulipánkert-Szövetség hazafias céljaira rendeztetnek, tényleg azonban azoknak eredményéből egy fillért sem szolgáltatnak be, szükségesnek tartjuk a nagyérdemű hazafias közönséget figyelmeztetni, hogy csak azon tulipán-ünnepélyeket támogassa, amelyeket maga a Tulipánkert-Szövetség központja rendez, vagy amelyek reklámjaiból meggyőződhetik, hogy a Tulipánkert-Szövetség azokról tudomással bír. A Tulipánkert-Szövetség elnöksége e felhívás kibocsátásával reményli, hogy egygyel csökkenti azon visszaélések számát, amelyek célja hazafias lepel alatt a nagy közönség megszarolása.

— **Kutbafult leányka.** Fülöp Jánosné felsősófalvi lakos minap Ilona nevű 2 éves leánykáját rövid időre őrizetlenül hagyta. Ezalatt a gyermek az alig 30 cm magas gádrával bíró kutba esett és belefult. Az ilyen törpe gádrás kutak tulajdonosait jó volna reá szorítani, hogy a törvényes kellékeknek teljesen megfelelő állapotba helyezék kutaikat. Ellen esetben, különösen télen, még felnőtt emberrel is megtörténhetik a hasonló szerencsétlenség. „Jobb félni, mint megijedni.“

— **Nyilvános köszönet.** A székelyudvarhelyi „Tulipánkert“ szövetség által folyó évi július 1-én rendezett nyári táncmulatság anyagi eredményét a következő adatok mutatják: Bevétel 243 K, kiadás számlák és nyugták szerint 163 K 50 f, tiszta jövedelem 79 K 50 f, mely majdnem kizárólag felülfizetésekből került ki. Stratzinger Emil pü. igazg. 2 K, Fábián József 10 K, Márk Testvérek, Shuller Jánosné, Baranyai Gyuláné, Daróczy István, Pék Józsefné, Molnár Károly, Dr Szöllösi Ödön 2—2 K, Kun Lajos, Sterba Ödön, Fejes Áron, Soó Gáspár, Sándor István, Tamás Balázs, Dr Gölner Béla 1—1 K. Persián János, Vajda Lajos, Gyarmathy Ákos 4—4 K. Dr Kovács Albert 6 K, Dr Damokos Andor 8 K, Dr Válcsik Ferenc 8 K. Fogadják a rendezőség, illetve a választmány hálás köszönetét. De fogadják első sorban a működő hölgyek és Solymossy Endre tanár a választmány köszönetét, kik közül Szemerjai Károlyné és Dózsa Sárka feladatukat nemcsak fényesen oldották meg, hanem arra a nemes ügy érdekében készséggel is vállalkoztak, Solymossy Endre tanárt pedig szak tudásának és izzó fajszeretetének teljes fegyverzetével ismételtlen annak a küzdő tábornak az élén láttuk, melynek célja a magyar faj függetlenítése a szomszéd gyámsága alól. A „Tulipánkert“ szövetség hazafias célját tekintve, első nyilvános működésének anyagi eredménye igen kedvezőtlen; önmagunk igyekszünk mentő körülmények után kutatni, mivel azt nem akarjuk elhinni, hogy Székelyudvarhely nagy közönsége nem akarná

azt, hogy a magyar ne csak gazdag, hanem valóban mindenben magyar is legyen. Lehet tehát az ok egyfelől az, hogy a mulatságot holt idényben rendezték, lehet másfelől az, hogy a meghívók nem személyre lettek címezve, hanem küldöncök által széthordva, kik kötelességüket nem teljesítették. Bármi volt az ok elegendő, van reményünk, hogy egyesült erővel a közel jövőben megmutatjuk, hogy a „Tulipánkert“ szövetség célját nemcsak tudjuk, hanem át is érezzük.

— **Tulipános világ.** Közkezdelt legújabb s régebb népszerű 22 magyar nótának teljes felhasználásával egy pompásan sikerült, könnyű ábránd modorban írt magyar egyveleget állított össze jó nevű magyar zeneszerzőnk Huber Sándor, „Tulipán világ“ címen. E műve a „Zenélő-Magyarország“ címén megjelent 314 ik füzetét képezi és 14 oldal tartalmát betöltve, a következő magyar nótákból — mint: Jaj de szépen muzsikálnak — Őszi rózsza — Juhász kutyák ugatnak — Te vagy te vagy barna kislány — Uj sir van a temetőben — Chlopi nóta — Helyre Kati — Torozkói bíró — Minden este dalolgotok sokáig — Nem nyomja fejemet a bu, Öreg legény vagyok már én — Lőre lőre — Fáj a szívem — Hej Kati Kati — Nincs a pusztán rózsabokor — Recece, nem vagyok én kapitány — Csipd meg bogár — stb. stb. füzi művészi egészé. A „Zenélő-Magyarország“ e füzetével kezd a 27-ik félévet, s minden 12 oldal terjedelmű füzeté váltakozva hozza a legjobb hazai s közismert külföldi zeneszerzők legjobb dalait — magyar nép dalokat — opera — operette részleteket — vig kuplékat — zongora 2 és 4 kezes szerzeményeket stb. Havonta két füzet — negyedévben 6 füzet — 3 korona előfizetésért Egyes füzetek ára 1 korona. Mutatvány füzetekért 1 korona küldendő be. Előfizethetni és kimerítő jegyzéket az eddig megjelent 314 füzetéről ingyen kapni a „Zenélő-Magyarország“ (Klökner Ede) zeneműkiadóhivatalában, Budapest VIII., József-körút 22/24.

— **Nyilvános köszönet.** Az udvarhelyi róm. kath. plebánia hivatal hálás köszönetét fejezi ki az itt felsorolt kegyes adakozóknak. A székelyudvarhelyi oltár egyesületnek egy kazuláért és 3 oltárbroszért, Simó Mátyásné urnőnek 12 drb palla kendőért és 6 drb korporáléért, Simon Ferencné urnőnek 12 drb purificatoriumért, Sztolozseszku Miklósné urnőnek 1 drb antipendiumért, Gergely Ilona k. a. 1 drb antipendiumért, Dr Borosnyay Pálné urnőnek 1 drb antipendiumért, Gyertánffy Teréz k. a. 1 drb oltártakaróért, Dr Vas Lajosné urnőnek 1 drb kredenc takaróért, Becsek Aladárné urnőnek 3 drb humeta léért, Daróczy Ilona és Ninuska k. a. 1 drb karingért, Cikmántori Erzsé k. a. 2 drb minisztráns ruháért, Lakatos Vilma k. a. 2 drb korporaléért, az irgalmas nővéreknek 1 drb ciborium köpeny, 1 drb velum és 1 drb karingért. Az Ur Jézus legyen jutalma mindazoknak, kik az Ő házának díszítéséért fáradoznak! Székelyudvarhely, 1906. július 5. M i k e s János gróf.

— **Országos kirakóvások július havában** a következő helységeken és napokon lesznek:

10. Kraszna, Zsibó.
11. Rozsnyó, Vajda-Hunyad.
12. Berkenyész, Retteg.
13. Csik-Szereda, Medgyes, Pojána.
14. Soósmező.
15. Uzdí-Szt.-Péter.

17. Gyergyó-Ditró.
19. Szilágy-Nagyfalu.
20. Zám.
22. Kovászna.
23. Hadad, Szamosujvár.
24. Dicső-Szt.-Márton, Gyula, N-Ida, Vajda-Kamarás.
25. Köhalom.
26. Bánffy-Hunyad, Gyulafehérvár, Parajd, Sajó-Udvarhely.
28. Buza.

— **Igen szép színes és más helybeli képes levelezőlapok** nagy választékban kaphatók Betegh Pál és Társa könyv-, zenemű-, papír-, író- és rajzszerkesztésében Székelyudvarhely, Kossuth Lajos utca 31. sz. alatt.

— **Kossuth-utca 31-ik szám.** Betegh Pál és Társa könyvnyomató és könyvkötő intézetét **folyó évi április hó 24-től kezdve** Kossuth-utca 31. szám alá, a m. kir. postahivatallal átellenben levő saját házába helyezte át.

Tisztelettel felkérjük előfizetőinket, hogy az illető postahivataloknál az előfizetés megújítása iránt lehetőleg gyorsan sziveskedjenek intézkedni, hogy a lap további küldése fennakadást ne szenvedjen.

RÖVID HIREK.

A honvédség új egyenruhát kap s néhány hét múlva a honvéd gyalogostisztek ruhájáról letűnik a díszes és drága aranyzsinórozás. Két sor lapos gombbal ellátott dolmány váltja azt fel. A legénység is majd dolmányt kap. — **Balassa** Bálintnak, a XVI. század híres költőjének hamvait, a melyeket 8 évvel ezelőtt a hibbei kath. templomban megtaláltak és ideiglenesen elhelyeztek a F. M. K. E. aug. 22-én tartandó nagygyűlése alkalmából fogják újból eltemetni. — **Tüzoltó-tanfolyam.** Az országos tüzoltó szaktanfolyam, melyet a M. O. T. Sz. rendez, aug. elsején kezdődik Budapesten. — **A Dereyfus pör** újabb revíziója Walsin-Esterházy Londonban elég szűk anyagi körülmények közt élő volt örnagyot ismét megszólaltatta. Ki jelenti, hogy ő volt a híres bordero szerzője. Sandher ezredes parancsára járt el. Már 1897-ben is beszélni akart, de fölebbvalói hallgatást parancsoltak neki. — **Pusztító sáskajárás.** A híres Hortobágyot és határát veszedelmes sáskaráj lepte meg, mely mintegy hatvanezer hold területen mindent elpusztított, még a keresztbe rakott gabonát is. Nincs ellene védelem. Az állatoknak sem lesz mit enni. — **Bécs felé** gyorsabb lett a vasuti közlekedés. Dvorák Hubert főügyelő oly gyorsjáratu lokomotívot tervezett, hogy óránként 140 km. sebességgel utaztak vele Bécsbe. (Vajjon mikor és valaha megpróbálják-e az ilyen lokomotívokat a kolozsvár—marosvásárhely—székelyudvarhely—sepsiszentgyörgy—konstancai kiépítendő vonalon? Bár nálunk is lagnék egy-egy miniszter. Császár és Király is van közöttünk, de azokat sohasem látogatják. Szedőgyerek.)

CSARNOK.

A gazember.

(Apró történet.)

Írta: B. Bagossy Kálmán.

Balogh István jómodu földesgazda volt valahol egy kis székely faluban amolyan szorgalmas, munkás ember, a kinek szorgalmánál még csak a becsületessége volt nagyobb. Dolgozott, fáradt napestig, s ha néha meg-meg pihent egy percre és körül hordozta szemeit a gazdaságon, meg-elégedéssel látta, hogy szaporodik, nő a vagyon...

De hát volt is, hogy kinek keresen. Szép mosolygós felesége és életerős gyermeke volt Balogh Istvánnak s míg feleségét örökké vidámnak szerette látni, addig fia számára nyugalmat és gazdagságot akart teremteni.

És a fiu nőtt, nőtt...

Nagy, egészséges fiatal ember lett belőle már-már; felesége is mosolygósabb volt, mint valaha. Nem volt szabad gyengülnie Balogh Istvánnak.

És nem is gyengült...

Futott, loholt tovább is: fáradt, roskadozó léptekkel olykor, de munkálkodva és becsületesen...

Teltek, multak az évek.

Balogh Jóska már kifejlődött és a szomszédék Juliskáját ostromolta nagy, türelmetlen szerelemmel. Ámde Mihály Dénes, a hétszilvafás, kurta nemes nem jó szemmel nézte, hogy leánya körül forgolódik az a „gazdag paraszt“ és Balogh István sem ohajtotta menyének a „koldus kisaszonyt“.

És megkezdődött a huza-vona.

Jóska kerülte szüleit s mint halvány bolygó a vakító nap körül, mindig ott ólalkodott Juliska mellett. Ugy érezte, hogy lekötötte, megbabonázta, igába hajtotta az a leány — nagy fekete, mélytüzű szemeivel. És addig kergette, addig járt utána, míg egyszer az öreg nemes, kerülő szavakkal ámbár, de határozottan kijelentette, hogy leánya nem „eladó“ s amikor ezzel semmire sem ment, eltiltotta tőle Juliskát.

Balogh István is korholta a léha ábrándok után futó fiut és addig korholta, míg egyszer csak megszökött hazulról Jóska és magával vitte kicsufolt, visszautasított szerelmét. Atyja, ki bálványozta gyermekét, eleinte várt, várt reá. De a mikor csak nem jött a fiu és egymás után teltek el a hosszú, lomha évek, eladta gazdaságát: a földet, melyhez lelike volt hozzájárva és halavány feleségével sokáig tartó, bizonytalan utra kelt, hogy feltalálja azt a rossz fiut...

És feltalálta...

Füstös, egészségtelen korcsában züllött, rongyos, éhes kártyások között ült Jóska. Szemei fénytelenek és beesettek voltak a sok éjszakázástól; arcára kiült az éhség; szájból fojtó borgőz és vad szitkok bugyborékolnak ki, s a mikor meglátta a reszkető öregot, illő és alkalmas érzéseit egészen elnyomta a buta, dühös mámor. Nem látta benne atyját, aki életet adott neki, csak egy embert, aki durván eltiltotta, kikorholta szerelmét. A szitok egy artikulátlan, állati kiáltásba fulladt és ő rárohant az öregre...

Aztán ütötte... ütötte, piszkos-kemény dühös markokkal... úgy kellett letépni a többieknek őt a szegény öregről...

És Balogh István, e gondos, szerető, önfeláldozó atya — kicsufolva, megverve önvérétől de átok nélkül támolygott ki. Egy pár könny toltult becsületese, kék szemébe... Letörölte... Gyenge feleségével ment tovább busan, reménytelenül és még sokáig hallotta, hogy ott, a piszkos lebujsban tombol. dühöng és szitkozódik az az apagyűlölt... az a gazember...

A felkelő nap rásütötte első sugarait az ivó ablakára... Balogh Jósikában is kitombolta már magát a mámor, felülkerekedett lelkében a szegény érzete — és ment, futott egy kinzó fantom, kiesufolt ősz atyja képe elől...

Erdőkön át vezetett útja: rég is mert helyeken. Sokszor üzte itt, mint gond alan gyermek a himes szárnyu pillangókat... És most, hogy újra látta azokat, megcsapta arcát a tünt tavasz fuvalma, s míg lelkében lassan, lágyan kialakult a mult idők képe, valami önváddal vegyes életuntságot érzett — s kiválasztva egy jó, erős, sudar faágat: egy meggondolatlan pillanatban ráakasztotta magát...

Ott találta meg harmadnap az öreg Balogh István, s míg ajkáról hosszú, fájó zokogás tört fel; szívében megboesátott annak a — rossz fiúnak...

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Uj gyárak és műszaki hírek.

Himmelbauer Antal és társa bécsi cég Pozsonyban ceresingyárat szándékozik létesíteni s ezen célból 10 holdnyi területet óhajt a várostól megvásárolni.

Az oroszországi Lodzban és a Drezdában székelő csipkegyárak igazgatósága Pozsony városától 14,000 köbm. telket óhajt vásárolni az ott létesíteni szándékolt „Első Magyar csipkegyár” céljaira.

Weber József és társa cég Pozsonyban posztógyár felállítását tervezi.

Arad város ipartanácsa e napokban foglalkozott egy kalapgyár alapításának tervével. A részletes adatokat ifj. Moskovitz Izidor terjesztette elő és indítványt tett, hogy terjeszszék fel a tervezetet Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszterhez. A műbörgyár eszméjét is támogatja az ipartanács, részvényt jegyez és propagandát csinál a részvények jegyzése iránt.

Nagybánya város képviselőtestülete kimondta, hogy a Rényi Árpád által létesítendő üveggyárat támogatja.

A Retnár és Tokay-féle kaposvári vasöntöde megvásárlását és kibővítését célzó r. t. megalakulása igen vontatottan halad előre.

A Clayton & Shuttleworth cég Budapesten mezőgazdasági gépgyár felállítását tervezi.

Ziska József Budapesten (VIII., Futó-utca 14. sz. a.) mérleggyárat alapított.

Bártfa városa a kassai kereskedelmi és iparkamara támogatásával

szövőipari telep létesítését tervezi.

A keletkező hegyaljai borértékesítő vállalat érdekelte a mult hó közepén tartott alakuló ülésüket. Az értekezlet 5000 darab 100 koronás részvény kibocsátását határozta el.

Heller Gyula és Herz Andor Budapest (VII., Várna-utca 18. sz. a.) új motor és gépgyárat létesítettek.

Nádor és Groszfeld cég alatt Nagyváradon új cipőgyár alakult, mely főképen gyermekecipők készítésével fog foglalkozni.

Első szepesi kőolajfinomító betéti társaság cég alatt Stern József és Schloss József kézmárki kereskedők Késmárkon kőolajfinomítót létesítettek.

A Fiume mellett levő horvát kikötőben, Bukkariban nagyszabásu cementgyárat létesít a Langenfelder Portlandcement Fabrik A G. A gyár építését állítólag már legközelebb megkezdik.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől. 232—1906. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület folyó hó 10-en deledött 10 órakor a vármegyei ház kistermében rendes választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgy: Állás foglalás a mezőgazdasági érdekképviselet ügyében. Folyó ügyek.

Székelyudvarhelyt, 1906. jul. 4.

Az elnökség.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Tekintetes Szerkesztő ur!

Tisztelettel kérem tek. Szerkesztő urat, sziveskednék becses lapjában helyet adni következő felszólalásomnak. Tájékozással tudomásul hozom a tisztelt olvasó közönségnek, hogy az Eissler és Brüder cég képviseletében folyó év febr. 25-től mostanáig a patakfalvi erdőn dolgoztatok.

Ezen idő alatt úgy cégemtől, mint más irányból érkező postai küldeményeket oly rendetlenül és nagy késéssel kaptam meg, amelyhez hasonlót a főpostától 20—25 kilométer távolságra levő kis falukban sem észleltem. Dacára azonban, hogy ezen rossz postai közlekedésből igen sok kellemetlenségem volt, Ferenczi körjegyző ur azon nyilatkozatára, hogy itt ilyenek a viszonyok, megnyugodtam s naponként magam mentem Felsőboldogfalvára a postám után. Küldeményemet Ferenczi ur mind ez ideig a legnagyobb előzékenységgel adta át, most azonban nem hajlandó postámat kiadni, amiért kénytelen vagyok nyilvánosan panaszkodni el azt a minősíthetlen eljárást, a mi a vele érintkező közönséget és így engem is minden ok nélkül legközelebről részesített.

Mint rendesen, ekkor is a postám után néztem s mivel a jegyző ur nem volt az irodán, d. u. 3—6 ig voltam kénytelen várakozni reá. Egy negyed 7 órakor érkezett Székely-

* Ezen rovásban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak, de a felelősség a beküldőt terheli Szerk.

udvarhelyről — szokása szerint — illuminált állapotban. Nyomon követtem őt az irodába, illedelmesen felkértem, ha sziveskedne postámat kiadni. Most azonban minden bevezetés nélkül felém fordulva, e helyen le nem írható bántalmazó kifejezésekkel illetett, az irodából kiutasított s kijelentette, hogy mivel zsidó vagyok, kérésemet nem teljesítheti. Illetékes helyen utána tudakozódtam, hogy miért nincs Patakfalvának gyalog postája. A községi bíró úgy nyilatkozott, hogy a jegyző ur 36 koronát szed fel évenként a pénztárból e címen, de gyalog-postást nem fogad, hanem azt maga helyettesíti — tetszésszerűen időben.

Miután az illetékes körök figyelmét ezen türehetetlen állapotra felhívni kívánom, egyúttal a jegyző urnak is tudomására hozom, hogy mi az erdőt jó pénzért vettük s így a galyfát sem adhattam potom áron a jegyző urnak.

Ezek után maradtam a tekintetes Szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Patakfalva, 1906 július hó

Adler Elek.

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

Kossuth Ferenc számos előkelőség, valamint a leg-hirnevesebb orvostanárok kipróbálták és legjobban ajánlják a székely havasi

INDASZESZ

gyógyfű-sósorszeszt)

mint oly szert, mely a test felfrissítése, az izmok edzése és rugékonyságára a legjobbnak bizonyult. Kitiünő szer továbbá csusz, köszvény, fejfájás, tagszagatás és minden meghülésből eredő bajok ellen. Kapható mindenütt 2 és 1 koronás üvegekben. Készíti Balázsovich Sándor Koronagyógyszertára Sepsiszentgyörgy.

Privát órákat ad a nyári vakáción egyetemi hallgató. Cim a kiadóban.

Sz. 25—906.

Faeladási hirdetmény.

Alulírott közbirtokossági elnökség közhírré teszi, hogy Gyergyóújfalu 1906. július 22-én d. u. 2 órakor kezdődő nyilvános szóbeli versenytárgyalás útján eladja a Barátos-sarki erdőrészben 1904. évben kijelölt rendes vágásban megperzselődött s eladni szánt lábón álló fáját.

Kikiáltási ár 3060 korona, melyen alul is a fát eladja.

Bánatpénz 400 korona.

A részletes árverési és szerződési feltételek, a melyektől eltérő vagy utóajánlatok nem fogadtatnak el, közb. elnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Tájékozással szolgáljon, hogy a kibaszolás alá kerülő terület 30 k. h. kiterjedésű, a legközelebbi vasuti állomásól 42 km-nyire van és hogy az eladó fa lucfenyő, csak kis részben jegenye fenyő 14127 darabnak, mellmagasságban kéreggel együtt 3—52, álag 20 cm. átmérőjűnek, 1248 kméter haszonfát tartalmazónak van becsülve.

Gyergyóújfalu, 1906. július 2.

Miyály Deák Imre, Bányász Sándor birt. jz. kbirt. elnök.

Egy jó csaladból való

fiut tanulónak felvesz Demeter Domokos fűszerüzletébe Székelykeresztúron.

Jó házból való fiu ki a gymasium III. vagy IV. osztályát végezte gyakornoknak felvételt. Márk Testvérek fűszer- és falkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Háromjáratu 42"

GŐZMALOM

koptatóval, szitával, körfűrészszel, szép lakóházzal, gazdasági épületekkel, sertéshizlalóval; 15 hold föld, 2 hold szőlő, gyümölcsös-kerttel, Nagyküküllő-megyében eladó.

Jó existenciát nyújtó kedvező alkalom.

Felvilágosításokat ad, a Drezdai Motorgyár részvénytársaság vezérképviselete: Gellért Ignác és Társa, Budapest, VI., Teréz körút 41.

„Hermandol“ klozet-papir a legjobb!

HEGEDŰ, VONÓ, KELLÉKEK ÉS HUOK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCÁK

ERSZENYEK és PENZTÁRCÁK

MONOGRAMMOK levélpapir és fehérnemű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 db 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Papírok, írószerek, szivacsok!

Olcsó legyezők és díszműtárak!

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban
Gyertyánty J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.

A szépség egyik főkélléke a szép arcbőr.

Minden hölgynek módjában áll ezt megszerezni,
 a FÖLDES féle

Margit-crème

csodás hatása arckenőös használata által.

A Margit crème egy rendkívül finom, kellemes illatú vegyszer, mely már az első kísérlet alatt mintegy behizelgi magát: a bőrt rögtön kellemes puha bársonyszerű tapintat ad, 10-20 nap alatt teljesen átalakítja a bőrt, nyomtalanul eltüntet szepőt, májfoltot és mindennemű bőrtisztatlanságot.

Előnyös tulajdonsága ezen krémnek, hogy a bőrt nem teszi zsíros tapintatúvá, fényessé, mint más kenőcs, sőt ellenkezőleg annak fényét, mint a puder elveszi, minél fogva nappal is alkalmazható. A bőrt táplálja, mitől az gyermeked tüdeséget, teltséget, bársonyszerű puhaságot és kellemes tapintat nyer.

Legényesebb előnye, hogy higányt, olmot nem tartalmaz és így teljesen ártalmatlan.

Ára egy tégelynek 2 K, kis tégelynek 1 K.
 Margit-szappan 70 f, Margit-puder 1:20 K,
 Margit-aroziv 1 K, Margit-fogpép 1 K.

Készíti:
FÖLDES KELEMEN
 gyógyszerész. Aradon.

6 koronás rendelések bérmentve küldetnek
 Kapható: Konez Armin és Solyomossy János gyógyszerárban.

UDVARHELYVARMEGYE
 1904
 KORONDI GAZDAKÖR

Mindenféle
bélyegzők
 gyári áron és leggyorsabban
 szerezhetők be

Betegh Pál és Társa
 könyv-, papír-, író- és rajzszerekkereskedésében Székelyudvarhelyt,
 Kossuth-utca. 31. sz.

Keletbélyegzők önnedvezővel;
 «Mercur» keletbélyegző forgatható ruggyanta szalaggal; «Hungária» keletbélyegző ruggyantából; «Egyetemes önnedvesítő» könnyű szerkezet, egészen rézből és rézpléhből, álanoyozva; «Mónitor» önnedvező, számozó és lapszámozó gépek.

Üzlet átvétel.

Alulírott tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Sterba Ödön jóhírű fűszerkereskedését vétel útján átvettem és azt ezentul saját nevem alatt folytatom.

Midőn ezt a körülményt a közönség szives tudomására hozom, kijelentem, hogy fő törekvésem lesz a legkényesebb igényeket is úgy a szőlő, pontos és előzékeny kiszolgálással, mint kiváló minőségű és olcsó áruimmal kiérdemelni.

Kérem a n. é. közönség elődöm iránt tanusított szives pártfogását részemre is fentartani és én ígérem, hogy azt minden tekintetben ki is fogom érdemelni.

Gyarmathy Ákos
 fűszerkereskedő.

Thomassalakliszt

csillag védjegyű

a legjobb és legolcsóbb foszfor-savas műtrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Sziveskedjék a védjegyre, ólomzárta és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz körút 3. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. n. Berlin, vezérképv. elője a magyar korona országainak területén.

STOCK-COGNAC MEDICINAL

Kezesség mellett, tiszta borból párolt. Állandó vegyi ellenőrzés alatt.

GAMIS ÉS STOCK
 pároló-telepe
 FIUME - BARCOLA.

Kapható minden jobb üzletben.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” hirdetse a leg-eredményesebb.

KÉRJEN
 csak
Seller és Kary-féle

FREDIN

legjobb tisztítószer minden lábbelichz, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcalf, oscaria, chevreaux és lakkejtch. Bécs, XIII.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacra, az ujonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárakban, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszműárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel
SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konvha, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb árakon.

Mindig friss fűszerárak!

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp.,
 a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régióknak bizonyult háziszere, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényél, csúznál és meghűtéseknel bedörzslés-képpen használva.

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosa legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapesten.

Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”, Prágában. Elisabethstrasse 6 neu. Mindennapi szétküldés.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

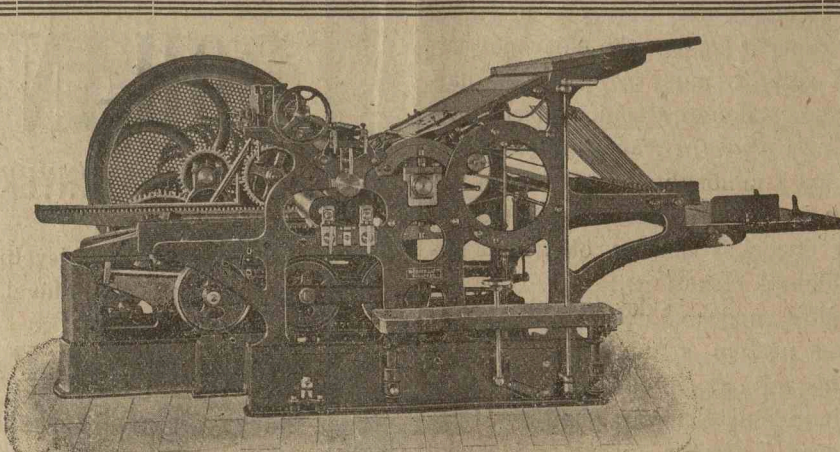
Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

nyomtatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve
 Egyleteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás!
 Egyházi, iskolai, szolgabírói, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfel-számítás nélkül megrendelhetők

Zeneművek
 papír-, író- és rajzszerek

nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodaberen-dezések mérsékelt árak mellett. Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY
 legelterjedtebb függetlenségi had szerkesztősége és kiadóhivatala

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1906.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.